

13.5 KL. 19.00
ONSDAGSSERIEN¹⁶
MUSIKHUSET

Jean Sibelius:
Stråktrio g-moll JS210

I Lento

II Allegro

III utan tempobeteckning

EMMA VÄHÄLÄ
VIOLIN
MARTTA WAHLBERG
VIOLA
MIIKA UUKSULAINEN
CELLO

Carl Nielsen: Serenata in vano

GIUSEPPE GENTILE
KLARINETT
OTTO VIRTANEN
FAGOTT
JUKKA HARJU
VALTHORN
MIIKA UUKSULAINEN
CELLO
KATI SALOVAARA
KONTRABAS

PAUS 20 MIN

**Franz Schubert:
Oktett F-dur D.803
op. posth. 166 (op.166)**

1. *Adagio - Allegro*
2. *Adagio*
3. *Allegro vivace - Trio*
4. *Tema: Andante
och sju variationer*
5. *Menuetto (Menuett): Allegretto - Trio*
6. *Andante molto - Allegro*

ELINA VÄHÄLÄ

VIOLIN

EMMA VÄHÄLÄ

VIOLIN

MARTTA WAHLBERG

VIOLA

MIIKA UUKSULAINEN

CELLO

KATI SALOVAARA

KONTRABAS

GIUSEPPE GENTILE

KLARINETT

OTTO VIRTANEN

FAGOTT

JUKKA HARJU

VALTHORN

JEAN SIBELIUS: STRÅKTRIO G-MOLL JS210

Jean Sibelius (1865–1957) tidsbestämde senare sin ofullbordade stråktrio g-moll till 1880-talet, men manuskriptet är daterat 1893-94. Trion färdigställdes således efter *Kullervosymfonin* (1892), hans första stora orkesterverk.

Den inledande långsamma satsen (Lento) är den enda helt och hållet bevarade delen av verket. Den är omfattande och vittnar om att Sibelius hade för avsikt att komponera ett stort kammarmusikalskt verk. I sin strävan efter kontinuerlig utveckling kombinerar Sibelius sonatformen och sångformen. Melodierna och dansreminiscenserna kan låta gammal-

dags men stråktrions starka känsloladdning öppnar sig till en ny tid.

Endast fragment har bevarats av de två senare satserna. Den mellersta satsen är knappt en minut lång (Allegro) och dess latinskt dansanta motiv förekommer senare i hans *Impromptu* op. 19 för damkör och orkester. Den avslutande satsens musik med gungande rytm är bättre bevarad men saknar tempobeteckning. Genast från början är melodramat närvarande och betonas i slutet av satsen, då violinen och violan flammar upp ackompanjerade av tremolo i cellon.

CARL NIELSEN: SERENATA IN VANO OP. 68

3

År 1914 bad basisten Ludvig Hegner sin vän Carl Nielsen (1865–1931) om ett verk för en besättning bestående av klarinett, fagott, valthorn, cello och kontrabas. Det resulterade i en serenad med binamnet "förgäves", *Serenata in vano* op. 68.

Nielsen förklarade själv sitt verk som så: " *Serenata in vano* är lite av ett skämt. Herrarna spelar först lite chevalereskt och flott för att locka fram den sköna på balkongen, men hon visar sig inte. Så spelar de lite rörande, men det hjälper inte heller. Då de har spelat förgäves (in vano) struntar de i det hela och stövlar hemåt till en liten avslutningsmarsch som de spelar för sitt eget nöjes skull"

I den lilla serenaden får tonsättarens livsfilosofi en jordnära tolkning. Sida vid

sida i *Serenata in vano* lever frodig humor och känslighet.

Det tresatsiga verket börjar med en lätt-sam marsch som leds av kontrabasen. Till musiken sällar sig blåsarnas karakteristiska lystringssignaler och friluftsstämning. Kontrabasen introducerar också ett långsamt avsnitt, där blåsarna ropar på varandra i månens sken och förenas i koralmelodier. Till slut marscherar gruppen hem väl till mods men komiskt stapplande.

FRANZ SCHUBERT: OKTETT F-DUR D. 803

Franz Schuberts (1797–1828) oktett för stråkkvartett, kontrabas, klarinett, fagott och valthorn kom till i april 1825.

Den underhållande serenadstilen föll sig naturligt för den infödde wienaren Schubert. I oktetten finns det inga dödsaningar som är förknippade med tonsättarens sista år, utan den kunde betraktas som en av de lyckligaste tonsättningarna i hela den klassiska litteraturen.

Tonsättaren var sjuk men tillfrisknade under arbetet och skrev till en vän: "*Jag har varit sysselsatt med instrumentalmusik, jag har skrivit två kvartetter och en oktett; och jag har för avsikt att skriva ytterligare en kvartett och sedan ta itu med en stor symfoni.*" Brevet vittnar om kompositörens optimism och om hur hans musikaliska dimensioner vidgades.

I recensionerna från uruppförandet i april 1827 fäste man sig vid verkets längd. Man konstaterade också att oktetten "fullständigt levde upp till Schuberts välkända begåvning" – Schubert var således inte okänd bland expertisen i Wien.

Oktettens fritt slingrande berättarstil är full av detaljer: stads- och parkvyerna i Wien byts titt som tätt ut mot rustikare landskap och det behagliga serenadväddret störs bara ett par gånger av några skurar i moll.

I oktetten har en stor mängd musikaliska påhitt som getts serenadmusikalisk form. Den stora besättningen har behandlats balanserat och de begränsningar som hör till kammarmusikens genre har Schubert lyckats vända till sin fördel, så att resultatet blivit en pärla inom den stora kammarmusiken.

Första satsen börjar med en laddad introduktion (Adagio), som banar väg för

ett livfullt Allegro. Den långsamma satsen (Adagio) börjar med ett lycksaligt klarinettsolo och musiken flyter fridfullt.

Scherzot (Allegro vivace) är överraskande temperamentsfullt. Den lyriska trion håller sig emellertid till mänskonära dimensioner. Den fjärde satsen eller variationsatsen är ett slags intermezzo i ett verk som dittills nästan följt symfoniska riktlinjer. Variationstemat (Andante) härstammar från sångspelet *Die Freunde von Salamanca* (1815) och variationerna är hemtrevligt sällskapliga.

Den vemodiga Menuetten är kännetecknande för Schubert. I trion snurrar en älskvärd ländler i valstakt, som Schubert ger flykt med skicklig instrumentation.

Först i finalens dystra introduktion (Andante molto) tycks orosmolnen samlas i horisonten. De illavarslande harmonierna skingras emellertid, då det fartfyllda allegrotemat dyker upp i stråkarna. Schubert för huvudtemat finurligt och ger den avslutande satsen perpetuum mobile-liknande energi. Verkets slutspurt blir sedan en hurtig koda.

Antti Häyrynen